

Skloňovanie podstatných mien

Deklinačný systém slovenčiny

- ▶ 3 rody: mužský, ženský, stredný
- ▶ 2 čísla: singulár, plurál
- ▶ 6 pádov: nominatív, genitív, datív, akuzatív, lokál, inštrumentál

Deklinačný systém slovenčiny

- ▶ jednoduchšia paradigma
- ▶ výraznejší pádový synkretizmus (I pl koncovky **-mi, -ami** pri všetkých substantívach)
- ▶ funkciu vokatívu nahradil oslovovací nominatív
- ▶ pri život. maskulinách sa **G = A** v sing. aj v plur.
- ▶ väčšia variantnosť gramat. morféem spôsobená neutralizáciou kvantity (pravidlo o rytmickej zákoně)

Maskuliná

- ▶ Vzory:
- ▶ **chlap** (dedo, génius, občan)
- ▶ **hrdina** (futbalista)
- ▶ **dandy** (kuli)
- ▶ (sokol, medved')
- ▶ **dub** (hrad)
- ▶ **stroj**

Životné maskulína

- ▶ zvieracie substantíva (v neprenesenom význame) sa v singulári skloňujú ako životné, v pluráli ako neživotné
- ▶ v češtine sa v obidvoch číslach skloňujú ako životné
- ▶ motýle – motýli, kohúty – kohouti
- ▶ pstruhy – pstruzi, zajace – zajíci
- ▶ dvojtvary: **pes, vlk, vták**

Životné maskulína

- ▶ dominantný vzor **chlap** (-ø, N pl **-i**)
- ▶ konsonantické alternácie: ak pred koncovkou **-i** v N pl je k, ch
(beloch – belosi, vojak – vojaci)
- ▶ frekventovaný vzor **dedo** (-o, -us -g, -h)
N pl **-ovia** (dedovia, vrahovia, chirurgovia)
- ▶ vzor **občan** (-teľ, obyvateľské mená -an, -čan)
N pl **-ia** (občania, priatelia)

Životné maskulína

- vzor hrdina – N sg **-a** (**-o**) v G sg **-u** (futbalista, bandita, sudca, Botto)
- N pl **-ovia** (hrdinovia, sudcovia)
- variantné koncovky:
- N pl **-i** substantíva na **-ista** (futbalisti, turisti, poeti)
- I pl **-mi** substantíva na **-ta** (poetmi)

Životné maskulína

- vzor **dandy** (kuli) - životné substantíva a zvieracie substantíva cudzieho pôvodu zakončené **-i, -y, -í, -e, -é, -ä**
- G sg relačná morféma **-ho** (dandy**ho**, posesívne skloňovanie Verdi**ho**)
- G pl = vzor hrdina

Životné maskulína

- ▶ vzory **sokol, medved'** -ø, -o, -us
- ▶ v singulári sa skloňujú ako vzor chlap
- ▶ v pluráli ako neživotné substantíva
- ▶ N pl vzor sokol (-ø, pred ktorou je tzv. nie mäkký konsonant) N pl -y
- ▶ medved' (-ø, pred ktorou je tzv. mäkký konsonant) N pl -e

Neživotné maskulína

- ▶ vzor **dub** (hrad) – v **N sg** pred koncovkou –ø, -us, -os zakončené na tvrdý konsonant (vlak, ľud) alebo na obojaký konsonant (chrám, hlas)
- ▶ **G sg** – frekventovaná koncovka **-u** – abstraktá, materiáliá a kolektíva
- ▶ variantná koncovka **-a** – počítateľné konkréta (dub, rýchlik, pondelok), substantíva na -ov a -í (Prešov, komín) a substantíva s významom miesta (hotel, les)
- ▶ dvojtvary bazéna/u, roka/u

Neživotné maskulína

- ▶ L sg -e, koncovka **-u** neživotné maskulína končiace **k, g, h, ch** a na **vokál** (vlak, hrach, glg)
- ▶ L sg -i prevzaté neživotné maskulína zakončené na **-ál, -er, -el** (materiál, lokál, hotel) a niektoré iné maskulína (klavír, jún, júl)

Neživotné maskulína

- ▶ vzor **stroj** – maskulína zakončené pred gram. morférou na tzv. mäkký konsonant (topol', údaj, laket') a niektoré internacionalizmy na **-r**, **-l** s pohyblivým vokálom (kufor, meter, liter) – **-iar** (grajciar, kočiar), **-ier** (golier, tanier), **-ál** (pedál, sandál), **-er** (semester, december, november),
- ▶ derivačná morféma s pohyblivým **e** (štvorec, september) alebo **o** (-or kufor)

Neživotné maskulína

- ▶ prevzaté substantíva na **-r**, **-l** podľa vzoru dub alebo stroj
- ▶ v češtine jednotne podľa vzoru hrad
- ▶ rozdiely: kufre – kufry, kilometre – kilometry, semestre – semestry, doláre – dolary,

Neživotné maskulína

- ▶ I pl -mi
- ▶ sekundárna koncovka **-ami** –substantíva so zánikovou alternáciou (laket') a v zakončeníach **-iec**, **-or**, **-er**, **-el** (koniec, kufor, bicykel, žáner)

Rozdiely

▶ v **G sg** a **L sg** sa jazyky odlišujú len frekvenciou koncoviek

▶ v slovenčine:

G sg -a frekventovanejšia (stola-stolu, vetra – větru, duba – dubu)

L sg -e (o zvone – o zvonu, v hneve – hněvu)

dvojtvary v **G sg** (viac v slovenčine) v **L sg** (iba v češtine)